

Kalmar läns författningssamling

Länsstyrelsen

08FS 2020:017

Utkom från trycket
2020-12-10

Nya föreskrifter naturreservatet Allgunnen meddelade av Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen har genom beslut 2020-11-02 medd stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) utvidgat naturreservatet Allgunnen (beslutat den 3 april 2006, diarienummer 511-10196-2005) med fastigheterna Tortebo 1:45 samt Tomtebo 2:19. För det tillkommande området gäller samma syfte, skäl och föreskrifter som meddelats av Länsstyrelsen genom beslut den 3 april 2006, diarienummer 511-10196-2005, samt de tillägg till syfte och föreskrifter som nedan följer.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att göra följande tillägg i naturreservatets syfte, där kursiverad text utgör ändringen:

Syftet med naturreservatet är att bevara och återskapa ett skogs-, sjö- och våtmarksområde med brandpräglade naturskogar, *ljusöppna betespräglade skogar*, *hävdygnade blomrika gräsmarker*, ädellövskogar med gammelträd, svämskogar, sumpskogar, öppna våtmarker, sjöar och rinnande vattendrag med de funktioner, strukturer samt typiska djur- och växtsamhällen som hör till dessa naturtyper.

I syftet ingår följande delsyften:

- Bevara och återskapa naturtypen västlig taiga, särskilt brandpräglade tallskogar och lövriska blandskogar, i gynnsam bevarandestatus.
- Bevara och återskapa naturtyperna boreonemoral äldre naturlig ädellövskog med rik epifytflora, ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ samt äldre ekskog på sur mark i gynnsam bevarandestatus.
- Bevara och återskapa naturtyperna lövsumpskog av fennoskandisk typ och alluvial lövskog som tidvis är översvämmad i gynnsam bevarandestatus.
- Bevara och återskapa naturtyperna skogbevuxen myr samt öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn i gynnsam bevarandestatus.

- Bevara naturtyperna oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder, dystrofa sjöar och småvatten samt vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor i gynnsam bevarandestatus.
- Bevara och återskapa naturtypen slätterängar i låglandet i gynnsam bevarandestatus.
- Bevara naturtypen klippvegetation på silikatrika bergytter i gynnsam bevarandestatus.
- Bevara och helst öka populationerna av rödlistade arter som förekommer i reservatet och då särskilt hotade ansvarsarter för landet.
- *Bevara och återskapa naturtypen trädklädd betesmark i gynnsam bevarandestatus.*
- *Bevara områdets ostörda och tysta karaktär.*
- I den mån det inte strider mot ovanstående syften ge möjlighet till friluftsliv och rekreation samt forskning och undervisning.

Typiska växt- och djursamhällen och arter som är karaktäristiska för ovanstående livsmiljöer skall ha gynnsam bevarandestatus liksom rödlistade arter och ansvarsarter. Funktioner, processer och strukturer som *naturvårdsbränning, betesdrift, naturliga flöden, vattenståndsfuktuationer, död ved, mulmträd, hålträd, gamla träd samt grova träd* skall förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Brandpräglade naturskogar skall ha en för trakten naturlig brandregim. Kulturbetingade ängsmarker skall hysa en riklig förekomst av örter och blommande buskar.

Syftet uppnås i huvudsak genom naturvårdsbränning, frihuggning av vidkroniga och äldre träd *och andra för naturen värdefulla träd*, restaurering av yngre löv- och blandskog genom frihuggning, avverkning, ringbarkning och röjning av gran, betesdrift, röjning, slätter samt bränning av ängsmark och andra marker med hävdgynnad flora, *avbaning av vegetation med syfte att etablera hävdgynnad flora, återetablering av naturvårdsarter knutna till reservatets livsmiljöer samt åtgärder för att förstärka insektsfaunan*, restaurering av rinnande vattendrag och våtmarker *samt igenläggning av befintliga diken och liknande åtgärder under förutsättning att mark utanför reservatet inte påverkas negativt*. Lämpliga åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken (1998:1252) om att göra följande tillägg till föreskrifterna B2, B3 och B5 gällande vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas tåla för att tillgodose syftet med reservatet, där kursiverad text utgör ändringen:

2. Utförande och underhåll av tillfartsvägar, parkeringsplatser, vandringsleder, rastplatser, *eldstäder, bänkar och bord, vindskydd, informationstavlor* och andra liknande anläggningar eller anordningar *ska kunna ske på lämpliga platser i hela reservatet.*
3. Gallring, *frihuggning av gamla ädellövträd och andra värdefulla träd, plantering, sådd, röjning, naturvårdsbränning, slätter, betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel och vattenanordningar, fräsning, schaktning och avbaning av vegetation med syfte att*

etablera hävdgynnad flora och fauna, återställning av hydrologin genom dammar, igenläggning av befintliga diken och liknande åtgärder under förutsättning att mark utanför reservatet inte påverkas negativt, återetablering av naturvårdsarter knutna till reservatets livsmiljöer samt åtgärder för att förstärka insektsfaunan så som skapa död ved, veteranisera, hamla, placera ut mulmholkar, faunadepåer gynna blommande träd och buskar, eller annan skötselåtgärd i syfte att bevara och utveckla naturmiljön och den biologiska mångfalden ska kunna ske i hela reservatet.

5. Skyddsåtgärder som Länsstyrelsen och naturvårdsförvaltaren finner nödvändiga. *Så som skyddsåtgärder mot invasiva arter som kan hota syftet med reservatet exempelvis vid massangrepp av insekter eller svampar som kan orsaka omfattande tr addedöd eller vid etablering av invasiva arter i vattenmiljöer.*

Samt beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken (1998:1252) om att göra följande två undantag från A och C föreskrifterna, där kursiverad text utgör ändringen
Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för:

- *Drift och underhåll av allmän och enskild väg med tillhörande vägområde.*
- *Att träd som fallit ned över befintliga vägar, leder, ledningar, stängsel, tomtmarker, åker-, betes- eller slättermarker får efter samråd med Länsstyrelsen tas bort och flyttas till lämplig plats i naturreservatet.*

Länsstyrelsen beslutar även med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken om följande tillägg till gällande skötselplan, daterad den 3 april 2006, diarienummer 511-10196-2005:

Skötselplanen ändras så att följande åtgärder ska kunna utföras i hela naturreservatet:

- betesdrift samt frihuggning av gamla ädellövträd och andra värdefulla träd samt deras efterträdare,
- naturvårdsbränning i skog och gräsmark ska kunna ske inom hela reservatet,
- slätter ska kunna genomföras inom hela reservatet på äldre kulturmarker och andra ytor med ängsflora samt längs med vägkanter där ängsflora kan etableras,
- avbanning av vegetation med syfte att etablera hävdgynnad flora, exempelvis utmed vägkanter och vid vändplaner, ska kunna ske i hela reservatet,
- höjd vatten- eller grundvattennivå och återställning av hydrologin ska kunna ske genom igenläggning av befintliga diken och liknande åtgärder under förutsättning att mark utanför reservatet inte påverkas negativt,
- återetablering av naturvårdsarter knutna till reservatets livsmiljöer samt åtgärder för att förstärka floran och faunan ska kunna utföras i hela reservatet.
- anordningar för friluftslivet, som parkeringsplatser, vandringsleder, informationsplatser, eldstäder, vindskydd, broar,

bänkar och bord med mera, ska kunna uppföras på lämpliga platser inom hela reservatet.

Slutligen beslutar Länsstyrelsen med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att de ytor som härmed tilläggs till naturreservatet Allgunnen ska ingå i den nuvarande skötselplanens skötselområde 1a, daterad den 3 april 2006, diarienummer 511-10196-2005.

I övrigt gäller Länsstyrelsens beslut daterat den 3 april 2006, diarienummer 511-10196-2005, oförändrat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Skälen för beslutet

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får Länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, samt även för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, och/eller skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Enligt 7 kap. 5 § miljöbalken ska skälen i ett beslut om att bilda naturreservat anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Två områden berörs av utvidgningen av naturreservatet Allgunnen. Det ena området, Tortebo 2:19, har en areal av 33,0 ha varav 25,6 ha utgörs av land och utgörs i norr av såväl tydliga lövbrännor som bitvis senvuxen ekskog samt ställvis blockrik blandskog av naturskogskaraktär. Strandskogen består av äldre tall varav vissa sannolikt är runt 200 år. I övrigt består området av dels olikåldrig naturskog med tall, björk, bergesk och asp samt dels av vissa partier med ekdominerad skog. Bergek är helt dominerande ekart. I området finns ett flertal brandstubbar och området är bitvis mycket blockrikt. Ställvis är området relativt rikt på död ved medan inslaget av riktigt gamla träd är lågt. Detta beror troligen på att stora delar av området utgörs av en föryngring efter en brand år 1917. Området påminner till sin karaktär mycket om det branddominerade Skärsgölsområdet i Hornsö ekopark och har stor potential att hysa ett stort antal rödlistade vedlevande insekter främst knutna till ek, björk och asp. Rödlistade arter som laxticka (VU, sårbar), veckticka (NT, missgynnad), vit vedfingersvamp (NT), skorpigelélav (NT), vedskivlav (NT), kornknutmossa (NT), grön aspvedbock (NT), mindre träfjäril (NT), stekelbock, aspraktbagge (NT), jättesvampmal (NT), ekticka (NT), ekskinn (NT), blekticka (NT), rosa skärelav (NT) samt signalarten blomskägglav har påträffats i området. Längre söderut förekommer

senvuxen gallrad ekskog som hyser goda förutsättningar för rödlistade vedlevande skalbaggar, lavar (rosa skärelav (NT) har påträffats) och vedlevande svampar. Våtmarkerna utgörs av starr och blåtåtel samt pors.

Den del av Tortebo 1:45 som berörs av utvidgningen har en areal av 47,2 ha, varav 41,4 ha utgörs av land, och består i väster av en blandskog uppkommen efter brand med rikligt med gamla brandstubbar, mulmekar och kjolgranar. Ställvis förekommer förhållandevis gott om död ved av ek, gran, tall och björk samt sälj med myskbock i västra kanten. Påtagligt rikt inslag av myrstackar visar på luckigheten i beståndet, som bitvis är rikt på både små och stora stenblock. Beståndet har inte gallrats på lång tid. Det östra området har ett rikt inslag av äldre ek och asp samt en relativt nyligen uppkommen generation av ung gran som nu skuggar skogen avsevärt. I området finns mulmekar och mulmaspar samt fläckvis en hel del död ved. På fastigheten har tunga naturskogsindikatorer som grön aspvedbock (NT) och större flatbagge (NT) påträffats. Även signalerande skalbaggar som *Uloma rufa* (NT), spindelbock, myskbock, vågbandad barkbock och tvåfläckig smalpraktbagge samt fjärilarna jättesvampmal (NT) och dolkstekelsglasvinge förekommer i området.

Sjön Allgunnen har höga limniska värden med en artrik fisk- och bottenfauna. Sjön hyser också glacialrelikten pungräka. Undersökningar av bottenfaunan vid Alsteråns inlopp respektive utlopp i Allgunnen visar på höga naturvärden med såväl högt artantal som hög individtäthet.

Allgunnenområdet som helhet har såväl ur ett nationellt som ett internationellt perspektiv ett mycket högt naturvärde. Det höga naturvärdet utgörs främst av den stora mångfalden av naturtyper, växtsamhällen, strukturer, substrat och processer som i sin tur skapar förutsättningar för en synnerligen rik fauna och flora med förekomst av många sällsynta och rödlistade arter. Områdets mycket rika biologiska mångfald har tillsammans med andra kärnområden i Hornsöområdet få motsvarigheter såväl inom Sverige som i Västeuropa som helhet. Området innehåller flera skogstyper med mycket högt ekologiskt bevarandevärde. I ett naturlandskap har dessa varit representativa för regionen men genom den moderna markanvändningen och avsaknaden av naturliga störningar som brand och översvämningar har de kommit att bli relativt sällsynta. Viktiga skogstyper i detta avseende är brandpräglade tallskogar och blandskogar med tall och lövträd, ekskogar, svämskogor och lövsumpskogor. Naturreservatet har ett mycket högt entomologiskt bevarandevärde. Den stora artrikedomen av insekter med ett rekordstort antal rödlistade vedskalbaggar och fjärilar, varav många är ansvarsarter för landet, är unikt. För bevarandet av hotade vedskalbaggar framstår området som internationellt betydelsefullt för hela Västeuropa. Området hyser en rik flora med ett flertal rödlistade och signalerande arter, främst inom grupperna svampar, lavar och kärlväxter.

De höga naturvärdena på fastigheten Tortebo 2:19 och den berörda delen av fastigheten Tortebo 1:45 motiverar att de införlivas i reservatet. Utvidgningen av naturreservatet bidrar till uppfyllande av de regionala delmålen för miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt djur- och växtliv samt Levande sjöar och vattendrag.

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska denna tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 kap. miljöbalken, prövat och funnit att utvidgningen av naturreservatet Allgunnen är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Naturreservatet utgör ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område som hyser miljöer med en stor mångfald av växt- och djurarter. För att förstärka naturreservatets värden, behöver den utvidgade delen undantas från skogsproduktion, dikning samt av olika exploateringsföretag. Länsstyrelsen bedömer att de allmänna intressena gällande områdets höga naturvärden överväger den enskildes rätt till viss markanvändning som kan påverka området negativt. Det berörda markområdet bör därför införlivas i befintligt naturreservat. Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att utvidgningen av naturreservatet Allgunnen inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Länsstyrelsen ska enligt förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, i den omfattning det behövs göra en konsekvensutredning av hur allemansrätten påverkas genom beslutet om utvidgat naturreservat. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets föreskrifter och skötsel inte påverkar tillgängligheten enligt allemansrätten på ett negativt sätt.

Ärendets beredning

Ärendet har aktualiserats i samband med att Länsstyrelsen 2016 uppmärksammade att del av fastigheten Tortebo 3:3 i Högsby kommun var till salu. Den aktuella delen av fastigheten är belägen i anslutning till Allgunnens naturreservat och hyser höga naturvärden, varför Länsstyrelsen bedömde det som lämpligt att förvärva den berörda delen av Tortebo 3:3 och införliva denna i reservatet. Värderingsbyrån har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört värdering av den berörda delen av fastigheten. Berörd del av fastigheten, som efter fastighetsbildning benämns Tortebo 2:19, har förvärvats av Naturvårdsverket. Tortebo 2:19 har en areal av 33,0 ha varav 25,6 ha utgörs av land.

Tortebo 1:45 är också belägen nära Allgunnens naturreservat och hyser även det höga naturvärden. Området uppmärksammades i samband med avverkningsanmälningar i delar som visade sig ha höga naturvärden. Markägarna drog efter kontakt med Länsstyrelsen tillbaka avverkningsanmälningarna och såg positivt på att Länsstyrelsen gick vidare med att ge området, som omfattar 47,2 ha varav 41,4 ha är land, ett långsiktigt skydd. Värderingsbyrån har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört värdering av fastigheten, medan Svefa AB har förhandlat med de berörda sakägarna. Länsstyrelsen har träffat uppgörelse om inträngsersättning med ägarna till fastigheten Tortebo 1:45.

Utökningarna innebär att naturreservatet sammanlagt utökas med 80,2 ha varav 67,0 ha utgörs av landareal.

Samtliga sakägare har med stöd av 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken förelagts att yttra sig över förslaget. Synpunkter har inkommit från *Lasse Lundström, Maja Andersson, Nina Antvorskov, Allan Skieller, Helge Karlsson, Morgan Karlsson, Marlene Karlsson och Torsten Norell.*

Förslaget till beslut har remitterats till *Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Högsby kommun, Nybro kommun, Alsteråns Vattenråd, Allgunnens fiskevårdsområdesförening, Naturskyddsföreningen i Kalmar, Handbörds naturskyddsförening, Naturskyddsföreningen i Nybro, Föreningen SydostEntomologerna, Östra Smålands ornitologiska förening, och Sven G. Nilsson.* Yttrande har inkommit från *Alsteråns vattenråd, Allgunnens fiskeförening, Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten.*

Kungörelse

Beslutet kungördes i länets författningssamling 2020-11-07.
Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Peter Sandwall 2020-11-02. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschef Karin Bergman; Martin Unell, enhetschef naturskydds enheten; samt Ellen Nordström, naturskydds enheten deltagit, den sistnämnde föredragande.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träde i kraft den 2020-11-28

LANDSHÖVDING

Peter Sandwall